

EXPHIL03, vår 2017

KOMPENDIUM

Lars André Møen - larsmoen@ulrik.uio.no
Universitetet i Oslo

INNHOLD

I	Pensum	3
I-A	Litteratur	3
I-B	Exphil 1	3
I-C	Exphil 2	3
II	Platon	4
III	Aristoteles	4
IV	René Descartes	4
V	David Hume	4
VI	Immanuel Kant	4
VII	Simone de Beauvoir	4
VIII	Relativisme	5
IX	Utilitarisme	5
X	Deontolgi	5
XI	Dydsetikk	5
XII	Foster og dyrs moralske status, miljøetikk	5
XIII	Feministisk etikk	5

I. PENSUM

A. Litteratur

Pensumlitteratur til examen philosophicum

Exphil 1 - Filosofi- og vitenskapshistorie. 2015, Gyldendal Akademiske forlag

Exphil 2 - Tekster i etikk. 2015, Gyldendal Akademiske forlag

(Tidlegare utgåver kan også nyttast:

Exphil 1 - Filosofi- og vitenskapshistorie 6. utgåve 2013.

IFIKK, Universitetet i Oslo.

ISBN: 978-82-91670-58-4g

Exphil 2 - Tekster i etikk. 5. utgåve, 2013 eller tidlegare.

IFIKK, Universitetet i Oslo.

ISBN: 978-82-91670-57-7)

B. Exphil 1

Exphil 1 pensum

Filosof	Kompendium ref.	Kjelde
Platon	II	kap. 3 - 4 og 20
Aristoteles	III	kap. 5 - 8 og 21
René Descartes	IV	kap. 9 - 10 og 22
David Hume	V	kap. 11 - 12 og 23
Immanuel Kant	VI	kap. 13 -16 og 24
Simone de Beauvoir	VII	kap. 17 - 19 og 25 - 27

C. Exphil 2

Exphil 2 penusm

Tema	Kompendium ref.	Kjelde
Relativitisme	VIII	kap. 1 - 3
Utilitarisme	IX	kap. 5 - 6
Deontologi	X	kap. 7
Dydsetikk	XI	kap. 8
Foster og dyrs moralske status, miljøetikk	XII	kap. 9 - 12
Feministisk etikk	XIII	kap. 4

II. PLATON

Født i døde i Athen. Kom tidleg under Sokrates påverknad. Platon brukte store delar av livet sitt til å undervisa. Han var sterkt opptatt av samfunnsproblemer og var til dels også aktiv politiker. Litteraturen hans består for det meste av dialoger (34 stk.) I dialogane er det tydeleg at han er påverka av Sokrates. I desse dialogane, som mange andre, er Sokrates hovudersonen og Platons talerøyr.

Dualistisk verdsyn. Motstandar av sofisme.

Litteratur:

- Menon
- Staten

Nøkkelord- og setningar, *Menon*:

- Dyd
- Menon
- Sokrates
- Sokratisk ironi
- Sokrates ser på seg sjølv som jordmor, der han er med på å få samtalepartnaren til å føde innsikt
- Slaveguten
- Gjenerindringslæra (læring kun gjenerindring av tidligere viten. Sjela er nemlig udødelig, og har blitt født mange gongar tidligare)
- Sann/usann oppfatning

Nøkkelord- og setningar, *Menon*:

- idealsamfunnet
- rettferdighet
- rettferdig organisering av eit samfunn og rettferdig styremåte

III. ARISTOTELES

Gresk filosof og naturforskar, elev av Platon. Ideer; Den gyldne middelveg, fornuft, logikk, biologi og lidenskap. Grunnleggjande tekstar innan metafysikk, biologi, etikk, politisk filosofi, retorikk, poetikk, psykologi, logikk og vitenskapsfilosofi.

Litteratur:

- Metafysikken
- Om sjelen
- Den nikomakiske etikk
- Politikken

IV. RENÉ DESCARTES

"Cogito ergo sum"

Ynskte at kunnskapen skulle vera sikkert. Av dette utvikla han teorier som skulle sørge for at ein oppnådde sikker kunnskap. Såleis var det hovudsakleg epistemologiske spørsmål han jobba med.

Litteratur:

- Metafysikken
- Meditasjoner over filosofiens grunnlag
- Om metoden

V. DAVID HUME

Ein av dei fremste empiriske filosofane. Han arbeidde hovudsakleg innan epistemologien. Humes erkjennelsesteorie eg også viktig å få med seg. Alle forestillinger me har, må ha blitt bygd på inntrykk me har fått, dvs. ha si opprinning i eitt (eller fleire) inntrykk.

Litteratur:

- Ein samanfating av ei nyleg utgitt bok, kalla Ein avhandling om menneskenaturen, osv
- Ein avhandling om menneskenaturen

VI. IMMANUEL KANT

Tysk filosof, 1724-1804. Hovudinteresser var epistemologi, eikk, metafysikk og logikk. Hans ideer til filosofien var t.d Det **katagoriske imperativ** og **transcendental idealisme**.

Kant er kjent som ein pliktetikar.

Litteratur:

- Kritikk av den rene fornuft
- Grunnlegging til moralens metafysikk
- Moralens metafysikk
- Antropologi i pragmatisk perspektiv

VII. SIMONE DE BEAUVOIR

Fransk filosof og forfattar. 1908-1986. Feminist. 1949; *Le deuxième Sexe* (det annet kjønn).

VIII. RELATIVISME

Er motstand mot tanken om at vitenskapene kan og bør tilstrebe objektivt. Relativistene meiner at det ikkje fins standardar for objektivitet, sannhet eller rasjonalitet som er felles på tvers av forskjellige kulturer og historiske perioder.

Meiningsrelativisme

- Forenlig med absolutisme
- Det fins ulike meiningar om handlingstyper som er enten rett eller galt: Det som er rett for ein person, trengjer ikkje å vera rett for ein annan person.

Konvensjonalisme

- Forenlig med absolutisme
- Ein handling er moralsk rett viss og berre viss den er tillatt ifølge samfunnets konvensjoner.

Begrepsrelativisme

- Har ikkje nokko klart svar på kva som gjer ein handling rett, me må samanlikna. Kva som gjer ein handling rett er relativt til personens interesser, verdie og det moralske systemet han trur på.

IX. UTILITARISME

Utilitarismen er moralfilosofi, ein filosofi for moralske problemstillinger, som prøver å formulera etiske og sosiale problemstillinger på ein slik måte at det tilfredstiller empiriske krav.

Utilitarismen kort oppsumert:

- Kva som avgjer om ei handling eller ei beslutning frå eit moralsk synspunkt er god eller ikkje, er kva for konsekvenser den har.
- Det er viktig når me skal vurdere konsekvensene som er dårlege eller ikkje, at ein tar med i kva for grad av lykke eller ulykke dette medfører.
- Når me skal vurdere summen av lykke eller ulykke så tel alle sansende, levende vesener likt.

Regelutilitarisme i motsetnad til utilitarisme; Eit visst regelsett du ikkje skal overgå.

X. DEONTOLGI

Deontologi er ein teori som seier at val skal baseres på regler eller moralske prinsipper, og at der 'riktiga valet' veg tyngre enn resultatane.

Deontologi er pliktetikk. I dette ligg det at det må finnes absolutte regler me vil vera pliktige å overhalda.

XI. DYDSETIKK

XII. FOSTER OG DYRS MORALSKE STATUS, MILJØETIKK

XIII. FEMINISTISK ETIKK